

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 17-10-63772

1

בפני כבוד השופטת רות אטדגי-פריאנטה

תובע מ.
ע"י ב"כ עו"ד שלמה דרעי

נגד

נתבעת ע.
ע"י ב"כ עו"ד אופק תבור

בעניין הקטינה:
א. ילידת 2016

פסק דין

לפניי תובענה בה עותר התובע (להלן: "האב") להוסיף את שם משפחתו לשמה של בתו הקטינה, הנושאת את שם משפחת הנתבעת (להלן: "האם").

רקע והליכים:

1. הצדדים ניהלו מערכת יחסים ממנה נולדה הקטינה, ילידת 2016.
2. הצדדים התגוררו יחדיו במשך תקופה מסויימת, שהתאפיינה בפרידות קצרות, וכחודש וחצי לפני הלידה עזב האב את הבית בעקבות מריבה אלימה שהתרחשה ביניהם. מאז לא שבו הצדדים להתגורר יחדיו.
3. האב לא נכח בלידת הקטינה (האם לא יידעה אותו בזמן אמת) והקטינה נרשמה תחת שם אימה בלבד.
4. בסמוך למועד הלידה, עתרו הצדדים לבדיקת סיווג רקמות ולאור תוצאותיה נקבעה אבהותו של האב על הקטינה (פס"ד מיום 26.6.2017 בתמ"ש 44964-12-16).
5. בין הצדדים התנהלו הליכים בעניין מזונותיה של הקטינה, לרבות מזונות עבר, אשר הסתיימו בפסקי דין בהסכמת הצדדים. (תלה"מ 18-03-47038 – מזונות עבר; תלה"מ 17-10-55614 – מזונות קטינה).

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 17-10-63772

- תובענה נוספת שהוגשה ע"י האם להפרת הבטחת נישואין (תלה"מ 18-02-44853) נמחקה מחוסר מעש.
6. עיקר המחלוקת בין הצדדים נסובה סביב הסדרי השהות של האב עם הקטינה. בעניין זה מתנהלים הליכים ממושכים, המשתרעים על פני למעלה משנתיים ומאופיינים בקונפליקטים בעצימות גבוהה בין ההורים. (ר' סקירת ההליכים בתמצית, בהחלטתי מיום 1.3.2010 בתלה"מ 17-10-63792) (להלן: "ההחלטה בתיק המשמורת").
7. להשלמת התמונה, יוסף כי לאם בן מנישואים קודמים, יליד 2005, המתגורר עמה.
8. ביום 23.1.2018 הוגש תסקיר עו"ס לפיו הומלץ להיעתר לבקשת האב להוספת שם משפחתו לשם משפחתה של הקטינה.
9. קדם משפט ראשון התקיים ביום 14.2.2018 ובו הצעתי להוסיף את שם משפחתו של האב כשם משפחה שני, תוך הותרת שם משפחתה של האם כשם משפחה ראשון. האב נתן הסכמתו להצעתי והאם ביקשה שהות של 10 ימים ליתן עמדתה. ביום 5.6.2018 הודיעה האם כי היא מסרבת לקבל הצעתי, מאחר וביהמ"ש נעדר סמכות להידרש לשינוי שם, שלא בהסכמה.
10. בדיון הנוסף מיום 30.1.2019, הוסכם כי פסה"ד יינתן על סמך טיעונים משלימים אשר יוגשו ע"י כל אחד מהצדדים. טיעוני האב הוגשו ביום 18.11.2019. טיעוני האם הוגשו ביום 10.1.2020.

המסגרת הנורמטיבית:

11. סעיף 3 לחוק השמות, תשל"ז – 1956 (להלן: "חוק השמות") קובע לאמור:
שם משפחה מלידה.

3. **ילד מקבל מלידה את שם משפחת הוריו. היו להורים שמות משפחה שונים, מקבל הילד את שם משפחת אביו, זולת אם הסכימו ההורים שיקבל את שם משפחת האם או שמות המשפחה של שני ההורים; אולם ילד שנולד כשאימו אינה נשואה לאביו, מקבל מלידה את שם משפחת יאמו, זולת אם רצתה האם שיקבל שם משפחת האב והאב הסכים לכך או שהאם הייתה ידועה בציבור כאשתו ואם הסכימו ההורים, יקבל את שמות המשפחה של שניהם."**

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 17-10-63772

שינוי שם על ידי שני ההורים.

13. הוריו של קטין רשאים לשנות את שמו הפרטי ובאישור בית המשפט

- גם את שם משפחתו".

הגדרת הורים.

21. לעניין הסעיפים 8, 9, 12, 13 "הורים" – שני ההורים, ומקום שהדאגה לקטין מסורה

לאחד ההורים בלבד – אותו הורה.

טענות הצדדים בתמציתן:

טענות האב:

12. הוספת שם המשפחה תיטיב עם הקטינה במובן זה שהיא תשקף נכונה את זכויותיה וקשריה המשפחתיים, תחזק את זהותה, ויהא בה גם כדי לחזק את הקשר ביניהם וכדי למנוע הרחקתו הימנה.

אי היענות לעתירתו יהא בה כדי ליצור אצל הקטינה בלבול בכל הנוגע לזהות אביה ולחבל בזהותה ובשייכותה.

טענות האם:

13. האם מתנגדת להוספת שם משפחת האב ולטענתה אין לביהמ"ש סמכות לכפות שינוי שם משפחה, לאור לשונו המפורשת של חוק השמות.

לטענתה, סעיף 3 לחוק השמות משאיר לשיקול דעתה הבלעדי של אם, שאינה נשואה, את ההחלטה אם יקבל הקטין שם משפחתו של האב.

לסברתה, פרשנותו המילולית של סעיף 21 המשליך על סעיף 13 לחוק, מציב כתנאי לשינוי את הסכמת שני ההורים כמיקשה אחת, ורק כאשר קיימת הסכמתם של שניהם יחדיו, יכול ביהמ"ש לאשר את השינויים.

היות ולא ניתנה הסכמתה להוסיף שם משפחת האב לפיכך, לשיטתה, אין לבית המשפט סמכות לשינוי השם.

14. עוד לטענתה, טובת הקטינה הינה אך שיקול אחד מבין מכלול השיקולים אותם יש לקחת בחשבון בבוא ביהמ"ש לאשר את השינוי.

במקרה דנן, היות ואחיה למחצה של הקטינה נושא את שם משפחתה וכאשר מרכז חייה הינו בביתה, הרי ששינוי שמה יהפוך אותה לחריגה בתוך משפחתה שלה ולפיכך, השינוי איננו לטובתה.

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 17-10-63772

15. לסברתה, לנוכח גילה הרך של הקטינה, הרי שעתיד הקשר בינה לבין אביה, שטרם התפתח לקשר הורה-ילד משמעותי, עדיין לוט בערפל, מה גם שלנוכח גילה הנוכחי ואף בשנים הקרובות, אין לשם המשפחה כל משמעות מעשית בחיי הקטינה. אין גם כל ערובה לכך שאביה ייעלם מחייה כפי שעשה זאת בעת היוולדה.

עמדת ב"כ היועמ"ש:

16. בתגובתו המשלימה מיום 19.3.2020, הבהיר ב"כ היועמ"ש כי אין לו כל התנגדות לשינוי שם משפחת הקטינה כך שיוסף גם שם משפחתו של אביה ומותיר את ההכרעה לביהמ"ש בכפוף לטובת הקטינה.

דיון והכרעה:

סמכות ביהמ"ש

17. ב"כ האב סומך עתירתו על סעי' 13 לחוק השמות ומפנה לנימוקיה של כב' השופטת נילי מימון בפסק דינה בתמ"ש (י-ם) 24281/99 פלוני נ' אלמונית – ניתן ביום 27.11.2000 (להלן: "פרשת פלוני"), אותם לסברתו יש לאמץ במלואם.

בפרשה זו קבעה כב' השופטת מימון כי פירוש דווקני לסעי' 3 ולסעי' 21 לחוק השמות איננה ראויה ופוגעת במעמדו של האב כהורה שווה זכויות לאם ובכבודו כאדם.

באשר להוראת סעי' 21, קבעה כב' השופטת מימון כי רק מקום שהדאגה לקטין נמסרה לאחד מההורים בלבד, מוסמך אותו הורה לשנות שמו הפרטי של הקטין ובאישור ביהמ"ש, גם את שם משפחתו ללא הסכמת ההורה האחר.

אין בהוראה האמורה כדי לשלול מאחד ההורים, את האפשרות לשינוי שם משפחתו של קטין, כאשר אין מסורה הדאגה רק להורה האחר ואין לפרשו כמתיר את הפנייה רק כאשר זו נעשית ע"י שני ההורים יחדיו.

18. ב"כ האם סבור כי פסק דינה של כב' השופטת מימוני שגוי מיסודו שכן לא ניתן ליתן פרשנות אשר אינה מתיישבת עם לשונו המפורשת של החוק.

19. לא מצאתי לקבל טענה זו. טעמיה של כב' השופטת מימון כפי שפורטו בפסק דינה מקובלים עלי. יובהר כי לעניין הפרשנות המשפטית של טקסט, נקבע לא אחת כי המשמעות הלשונית נלמדת לאור תכלית החקיקה.

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 17-10-63772

היטיב לבאר זאת כב' השופט ברק בבג"צ 267/88 רשת כוללי האידרא עמותה ואח' נ' בית המשפט לעניינים מקומיים ואח', פד"י מג (3) 728 :

... מבין המשמעויות הלשוניות שדיבור שבחוק סובל, יש לבחור באותה משמעות, המגשימה את תכלית החקיקה. תפקידו של הפרשן אינו רק לחשוף את קשת המשמעויות הלשוניות שהציבור יכול לשאת. זהו תפקידו של הבלשן, אך השופט אינו אך בלשן ... תפקידו של הפרשן הוא להכריע, איזו מבין קשת המשמעויות הלשוניות היא המשמעות המשפטית, כלומר, המשמעות המגשימה את תכלית החקיקה ומטרותיה ... אכן, פרשנות החוק מתחילה במלות החוק, אך לעולם אין היא מסתיימת במלות החוק ..."

20. ומוסיף ומבהיר כב' השופט ברק בבג"צ 693/91 ד"ר מיכל אפרת נ' הממונה על מרשם האוכלוסין במשרד הפנים ואח' :

"... החוק בחברה דמוקרטית מגשים תכלית, אשר המחוקק ביקש להגשימה ... דבר החקיקה אינו עומד בבדידותו. הוא מהווה חלק ממערך החקיקה. הוא משתלב בתוכו, תוך שאיפה להרמוניה חקיקתית. "כל חוק אינו עומד בפני עצמו ... החוקים כולם מהווים מערכת אחת, והם משתלבים בתוכה אלה באלה, תוך הרמוניה חקיקתית" [בג"צ 399/85 [9] הנ"ל, בעמ' 306]. אכן, המפרש חוק אחד, מפרש את החקיקה כולה. החוק הבודד עומד ביחס למערך החקיקה במערך של כלים שלובים. מערך החקיקה כולו משפיע על גיבוש תכלית החקיקה של חוק בודד. חוקים חדשים, היוצאים מאת המחוקק יוצרים 'סביבה' חדשה, ויש בה כדי להשפיע על פירושו של חוק קודם.

על כן אנו מפרשים דבר חקיקה על רקע התפיסה, כי הוא נועד להגשים זכויות אדם כאשר תכלית ספציפית מבקשת לפגוע בזכויות אדם, עליה למצוא ביטוייה בלשונו המפורשת, החד משמעות והברורה של דבר החקיקה עצמו ..."

21. לאור התכלית החקיקתית כמבואר לעיל, הרי שפרשנות דווקנית ומצמצמת של סעי' 3 לחוק השמות, לפיה יש לאם, שאינה נשואה, סמכות בלעדית בקביעת שם משפחתו של הקטין, סותרת את הוראות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות תשכ"ב – 1962 (להלן: "חוק הכשרות"), המעניקה אפוטרופסות טבעית לכל אחד מההורים על ילדיהם הקטינים (ר' לדוג' סעי' 14, 18, 24 ו - 25 לחוק הכשרות), ואינה משתלבת במערך החקיקה "תוך הרמוניה חקיקתית" כמבואר ע"י כב' השופט ברק.

הפרשנות הדווקנית אותה מבקשת האם לייחס להוראת סעי' זה, יש בה אף כדי להפלות בין ההורים, הן מטעמי מגדר והן מבחינת זכויותיהם וחובותיהם כלפי ילדיהם, ויש בה כדי לפגוע בכבוד האדם כמשמעותו בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, שהרי אבהות היא מההוויה העמוקה ביותר של אדם כאדם, של כבודו של אדם – כמובהר בדברי כב' השופטת מימון בפרשת פלוני לעיל.

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 17-10-63772

- אף מנקודת המבט של אינטרס הקטין עצמו, הרי ששני הוריו שווים בסמכויות ייצוגו כאמור בסעי' 15 לחוק הכשרות.
22. דומה כי הרציונל שעומד מאחורי ההוראה שבסיפא לסעי' 3, במתייחס לאם לא נשואה, קשורה באותן דרישות עפ"י חוק לרישום שם אביו של קטין במרשם האוכלוסין, בכפוף לקביעת אבהותו עליה, בעוד שלגבי אישה נשואה – מכיר הדין הישראלי אוטומטית באבהותו של אב על ילד לאישה הנשואה לו.
23. עוד סבורה אני כי הוראות סעי' 13 מאפשרת לכל אחד מההורים לפנות לביהמ"ש בבקשה לשינוי שם משפחתו של הקטין, וזאת לאור לשונו המפורשת ("הורין" של קטין), ובהעדר כל הוראה מגבילה המחייבת אך פנייה של שני ההורים יחדיו (ר' והשווה ע"א 486/72 פלוני נ' אלמונית, פד"י כו (2), 673).
- ההוראה שבסיפא לסעי' 21 היא רק במתייחס למצב בו נמסרה הדאגה לקטין לאחד מההורים בלבד, על אף שלקטין שני הורים; מה שאין כן בענייננו.
- משמע: רק מקום בו הדאגה לקטין מסורה לאחד ההורים, מצטמצם המונח "הורים" לאותו הורה.
24. לא בכדי קבע המחוקק בסעי' 14 לחוק השמות כי "אפוטרופוס של קטין או פסול דין, רשאי באישור ביהמ"ש, לשנות את שמו הפרטי ואת שם משפחתו של החסוי", ולא בכדי הותקנה תקנה 344(א) לתקנות סדר הדין האזרחי התשמ"ד – 1984, הקובעת במפורש כי בבקשה לשינוי שמו של קטין עפ"י סעי' 13 לחוק השמות, יצורף כמשיב הורה הקטין שאיננו המבקש בבקשה. ואכן, לא אחת מוגשות חדשות לבקרים תובענות ע"י אחד ההורים לשינוי שם משפחה בהתאם לתקנה זו ולא מצאתי כל פסיקה אשר קבעה כי אין זו מסמכותו של ביהמ"ש להידרש לה.
25. אשר לשיקולים המנחים את ביהמ"ש בבואו להכריע בעניין שינוי שם של קטין, אין חוק השמות אומר דבר ואולם, יוזכר כי מבחן "טובת הקטין" הוכר בפסיקה כשיקול שצריך לעמוד תמיד לנגד עיניו של ביהמ"ש והוא השיקול הצריך להדריך בכגון דא (ר' ע"א 486/72 פלוני נ' אלמונית, פד"י כז (2), 673, 679; בע"מ 2064/12 פלוני נ' היועמ"ש – 14.6.2012).
26. בענייננו, מצאתי שטובתה של הקטינה הינה בהוספת שמו של אביה לשם משפחת אמה. טובתה מחייבת ששמה יביע זיקה לשמות שני הוריה.
- שמו של אדם הוא חלק מאישיותו ויש בו ביטוי להיסטוריה לשייכות ולזהות. הוספת שם משפחתו של האב, יהא בו כדי לחזק את ההכרה בשייכות שלה ולגיבוש זהותה כבת לשני הוריה.

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 17-10-63772

כן יהא בו כדי לחזק את הקשר בינה לבין אביה ולשרת בכך את טובתה וענייניה, בייחוד במצב הנוכחי בו רמת הקונפליקט בין ההורים היא כה גבוהה, כשהרושם שנוצר הוא שהאב מבקש בכל מאודו להיות מעורב בחייה של בתו, בעוד שדפוס התנהלותה של האם במהלך כל התקופה מעת שהחלו ההליכים בין הצדדים, משליך על יכולתה להבטיח קשר מיטיב בין האב לבין הקטינה ועל סיכוי סביר להתפתחות תסמונת ניכור הורי (על השתלשלות ההליכים שהובילינו להתרשמות זו - ר' "ההחלטה בתיק המשמורת").

27. בתוך כך, לא מצאתי כל ממש בטעמי האם להתנגדותה להוספת שם המשפחה של האב לשם משפחתה של הקטינה.

כך לעניין הטענה כי עתיד הקשר בין הקטינה לבין אביה עדיין לוטה בערפל ואין כל ערובה לכך כי ייעלם מחייה של הקטינה וכי לנוכח גילה הרך אין כל משמעות בחייה. המדובר באב אשר חזר ועמד על קיום מפגשים סבירים בינו לבין בתו, חרף הקשיים אותם הערימה האם שוב ושוב, וסירובה להרחבתם ולקיומם. לא אחת עתר האב בבקשות להפעלת סנקציות עקב הפרותיה החוזרות ונשנות של האם את הסדרי השהות שנקבעו והוא אף הסכים לשאת בעלויות המשך הטיפול אצל המטפלת אליה הפניתי את הצדדים, חרף שהטלתי את החיוב תחילה על שניהם בצוותא.

אמנם האב אכן לא התראה עם בתו בחודשים הראשונים להיוולדה (כאשר אליבא לגרסת האם כפי שדיווחה לעו"ס בחקירה מיום 23.1.2018 – היא זו אשר מנעה ממנו את המפגשים עמה לנוכח ספקותיו באשר לאבהותו), ואולם אין חולק כי כבר בסמוך לקבלת תוצאות הבדיקה אשר הוכיחו את אבהותו, עתר הוא לקבוע מפגשים עמה ואף הסכים לתנאי אותו הציבה האם כי אלו ייערכו בביתה בלבד ובנוכחותה [ר' ההליכים ביי"ס 17-06-58927].

מכל מקום, אין חולק כי הסדרי השהות כיום, כפי שהוריתי בהחלטה למשמורת, הינם נרחבים הרבה יותר מאלו שהתקיימו בתחילה, (פעמיים בשבוע ישירות מסיום הגן, כאשר באחת מהן לנה הקטינה בביתו ובכל סופ"ש שני), כך שלקטינה קשר משמעותי עם שני הוריה. משכך ראוי שתישא את שמות משפחתם של כל אחד מהוריה, מצב אשר ישקף את מציאות חייה לאשורה. ודוקו: בכתב הגנתה טענה האם כי "כל עוד אביה לא נוטל חלק מהותי בחייה", תעמוד על התנגדותה להוספת שמו.

כך הצהירה גם בדיון שהתקיים ב- 14.2.2018 (אני חושבת שהוא לא יציב ואם יהיה יציב בעוד שנתיים אז אפשר יהיה לדון בזה"י [שם בעמ' 1 שי 8-9]).

כך ציינה גם העו"ס את עמדת האם בתסקירה הנ"ל (האם בדיעה כי טרם מתן החלטה בעניין זה, על האב להוכיח את עצמו בזמני שהות עקביים וסדירים").

משלא מצאתי כל דופי באב ומשהוכיח הוא את מחוייבותו לבתו במהלך השנים שחלפו מאז, דומה איפוא כי לא קיימת עוד כל מניעה, כנטען בתחילה.

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 17-10-63772

28. אף העו"ס סבורה כי הוספת שם משפחת האב עולה בקנה אחד עם טובתה של הקטינה. לדבריה: "שם המשפחה הינו מרכיב מרכזי ומשמעותי ביותר לבניית הזהות האישית, הוא החוט המקשר והמחבר אותנו לדמויות ההוריות ולמשפחות המורחבות".

29. כלל הוא כידוע כי ביהמ"ש ייטה לאמץ המלצות התסקיר אלא אם כן קיימים טעמים כבדי משקל המצדיקים סטייה מאותה המלצה. (ר' לדוג' בע"מ 27/06 פלוני נ' פלונית, (1.5.2006); ע"א 3554/91 אלמונית נ' היועץ המשפטי לממשלה – (9.10.1991).
טוען ב"כ האם בסיכומיו כי אין לקבל את המלצת העו"ס בתסקירה היות ואין המדובר בהמלצה קונקרטיית ביחס לקטינה הנדונה, וטובתה כלל לא נבחנה לגופה.

לא מצאתי לקבל את הנטען.

ראשית – אין מקום להידרש להשגה זו שעה שלא ביקש לזמנה לחקירה וביכר ליתן פסק דין רק על סמך כתבי בי-דין המונחים לפניי.

שנית – אף לגופו של עניין, בנסיבות בהן הוכחה בפניי מחויבותו ההורית של האב כלפי הקטינה ומתקיימים הסדרי שהות, לא מצאתי כל בסיס של ממש לחשש הנטען בדבר הפסקת הקשר מצידו של האב או נטישת הקטינה/הזנחתה לעתיד לבוא.

30. לא מצאתי גם לקבל הטענה כי טובת הקטינה מחייבת כי תישא את שם משפחתה בלבד על מנת שלא תהפוך לחריגה בחיק משפחתה, בהינתן כי אחיה למחצה אף הוא באותו שם משפחה. לשני הקטינים אבות שונים וזו מציאות חייהם, אליה נולדו. אין כל ספק כי במרוצת השנים, מציאות זו תיוודע להם ואין בהוספת שם משפחת האב לאחות למחצה כדי לשנותה או כדי לגרום לה לנזק כלשהו, מה גם שהאב לא ביקש למחוק את שם משפחת האם משם משפחת הבת, כך ששם משפחת האם ימשיך ללוות גם את הבת כשם משפחת אחיה.

31. מסיבה זו, לא מצאתי גם לקבל את טענת האם בסיכומיה כי רצונו האמיתי של האב הוא למחוק את שם האם (סעי' 12 לסיכומים).

האב כאמור, לא ביקש למחוק את שם משפחת האם משמה של הקטינה אלא אך ביקש להוסיף את שם משפחתו, כך ששם משפחת האם ימשיך כאמור ללוות את הבת כשם משפחה ראשון, אליו יתווסף שם משפחתו.

האם היא זו אשר לא הסכימה להצעתי להוסיף את שם משפחתו של האב כשם משפחה שני ונדמה כי היא זו אשר אינה נותנת לאב מקום בחייה של הקטינה.

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 63772-10-17

32. אשר על כן ולנוכח כל האמור לעיל, אני מקבלת את תביעת האב ומורה כי שמה של הקטינה ישונה מ"ע.א." ל"ע.ל.א"..
ידווח למשרד הפנים על שינוי השם.

33. הנני מחייבת את האם בהוצאות לטובת האב בסך של 3,000 ₪.

העתק פסק הדין יישלח לצדדים עם העתק למשרד הפנים.

בזאת מסתיימים ההליכים בתובענה זו.

ניתנה היום, י"ט סיוון תש"פ, 11 יוני 2020, בהעדר הצדדים.

רות אטודגי-פריאנטה, שופטת בכירה

פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת מלוא פרטי הזיהוי של הצדדים ובני משפחתם.

ניתנה היום, י"ג אדר ב' תשע"ט, 20 מרץ 2019, בהעדר הצדדים.

רות אטודגי-פריאנטה, שופטת

בית משפט לענייני משפחה בבאר שבע

תלה"מ 63772-10-17

1